

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Volano g. 2, 01124 Vilnius, tel. + 370 5 219 1225, el. p. smmin@smsm.lt, <http://www.smsm.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603091.

Atsisk. sąsk. LT30 7300 0100 0245 7205 „Swedbank“, AB, kodas 73000

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2024-

Nr. SR-

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO

Teikiame Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. vasario 29 d. nutarimo Nr. 212 „Dėl Išsilavinimo ir kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu ir įgytų pagal užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų švietimo programas, pripažinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ projektą (toliau – nutarimo projektas).

Nutarimo projektas parengtas bendradarbiaujant su Studijų kokybės vertinimo centru (toliau – SKVC) bei įgyvendinant Lietuvos Respublikos įstatymą dėl Europos Tarybos ir UNESCO kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu, pripažinimo Europos regiono valstybėse konvencijos ratifikavimo (toliau – Lisabonos pripažinimo konvencija, jos ratifikavimo nuoroda: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8984F661528B>) bei pačią Lisabonos pripažinimo konvenciją ir Globalią su aukštuoju mokslu susijusių kvalifikacijų pripažinimo konvenciją (toliau – Globali pripažinimo konvencija), kurią Lietuva ratifikavo 2022 metais (jos ratifikavimo įstatymo el. nuoroda: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/7f84fa50d9a311eb866fe2e083228059?jfwid=-f3xm4qwl7>), Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 39 straipsnio 6 dalies, Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 52 straipsnio 13 dalies ir Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo 23 straipsnio 5 dalies nuostatas.

Nutarimo projektu įgyvendinami Lisabonos pripažinimo konvencijos principai, susiję su visų tipų išsilavinimo ir kvalifikacijų, įgytų pagal užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų švietimo programas (toliau – užsienio kvalifikacija), akademinio pripažinimo (toliau – akademinis pripažinimas) Lietuvoje, kartu nustatomos užsienio kvalifikacijų akademinį pripažinimą vykdančios institucijos, apibrėžiamos jų funkcijos, taip pat subjektai, kurie turi teisę kreiptis dėl užsienio kvalifikacijų akademinio pripažinimo ir/ar sprendimų ar rekomendacijų užsienio kvalifikacijų akademiniam pripažinimui atlikti bei apeliacijų teikimas ir jų nagrinėjimas. Kvalifikacija nutarimo projekte suprantama taip, kaip ji apibrėžta Lisabonos pripažinimo konvencijoje (t. y. kvalifikacija yra bet kuris diplomas ar kitas pažymėjimas, išduotas kompetentingos valdžios institucijos ir liudijantis sėkmingai baigtą studijų ar mokymo programą). Pažymėtina, kad užsienio kvalifikacijų akademinis pripažinimas yra vienas svarbiausių tinkamo asmenų judumo sąlygų ir garantų. Įprastai pasaulio praktikoje užsienio kvalifikacijų pripažinimas skirstomas į akademinį ir profesinį. Akademinis pripažinimas daugelyje šalių (taip pat ir Lietuvoje) siejamas su užsienyje įgytame diplome ar pažymėjime deklaruojamo kvalifikacijos lygio nustatymu (pavyzdžiui, lyginant Lietuvos ir kitų šalių kvalifikacijų sandaras ir nustatant, kuriame sandaros lygyje atsiduria rūpima kvalifikacija, ar asmens teiktas dokumentas liudija formaliojo mokymosi pasiekimus ar neformaliųjų kursų pasiekimus), kai siekiama tęsti studijas ar mokymąsi arba siekiama dirbti valstybės tarnyboje, įsilieti į darbo rinkos mokymus¹. Profesinis pripažinimas siejamas su asmens įgytų kompetencijų vertės profesiniu požiūriu

¹ Tai pastebėta ir tarptautiniame ENIC/NARIC tinklų parengtame įrankyje *EAR Manual*, kur pateikiama trumpa akademinio ir profesinio pripažinimo praktikų apžvalga ir analizė, žr. 16 psl. *Diversity of of recognition procedures*:

nustatymu ir teise užsiimti atitinkama profesine veikla (pavyzdžiui, įgyti teisę užsiimti medicinos gydytojo veikla, informacinių ir ryšių technologijų aptarnavimo techniko veikla ir pan.).

Nutarimo projektu suteikiama teisė akademinio pripažinimo paslauga naudotis tiek Lietuvos, tiek kitų Europos Sąjungos, tiek trečiųjų šalių piliečiams. Pažymėtina, kad daugelyje Europos Sąjungos valstybių užsienio kvalifikacijų akademinis pripažinimas yra reglamentuojamas nacionaliniais teisės aktais, o profesinis pripažinimas – Europos Sąjungos direktyvomis (*Directive 2005/36/EC*)², kitomis specialiomis direktyvomis ir nacionaliniais teisės aktais dėl trečiųjų valstybių piliečių. Nutarimo projektu akademinis pripažinimas reglamentuojamas vadovaujantis tarptautinėmis konvencijomis, prie kurių ji yra (pvz., 1961 m. Hagos Konvencija dėl užsienio valstybėse išduotų dokumentų legalizavimo panaikinimo). Šiuo nutarimo projektu įgyvendinamos abi Lietuvos ratifikuotos konvencijos – Lisabonos pripažinimo konvencija ir Globali pripažinimo konvencija.

Nutarimo projektu užtikrinama užsienio kvalifikacijos turėtojo teisė, kad jo užsienyje įgyta kvalifikacija būtų įskaitoma Lietuvoje ir jam nereikėtų dar kartą mokytis ar studijuoti to paties kurso, laikyti egzamino ir siekti jau įgytų kompetencijų, kurios jau yra patvirtintos formaliu kvalifikacijos suteikimą liudijančiu dokumentu. Užsienio kvalifikacijų akademinio pripažinimo užtikrinama, kad formalios kvalifikacijos sertifikatu liudijamos žinios ir gebėjimai yra sėkmingai perkelti ir gali būti naudojami kitoje šalyje. Į Lietuvą atvykę asmenys gali tokiu būdu įsivertinti ir sužinoti savo pasiektą kvalifikacijos lygį bei planuoti savo tolesnes karjeros, mokymosi ar studijų galimybes.

Pripažinimo rezultatas yra svarbus fiziniams asmenims, kurie užsienyje įgijo įvairaus lygio kvalifikacijas ir siekia užsiimti veiklomis, kurioms Lietuvoje reikalaujamas tam tikras labai konkretus kvalifikacijos lygis. Dažniausiai šios veiklos yra susijusios su tolesnėmis studijomis ar mokymusi, bet svarbios ir siekiant dirbti (kai reikalaujama turėti tam tikro lygio kvalifikacija), taip pat ir kitose gyvenimo sferose, pavyzdžiui siekiant dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, išklausti užimtumo tarnybos siūlomus kursus, pretenduoti į tam tikras pozicijas, atlyginimų kategorijas. Pripažinimo rezultatas yra svarbus ir toms institucijoms, kurios susiduria su užsienio kvalifikacijas įgijusiais asmenimis, kurie, siekdami tam tikros veiklos, patys deklaruoja įgytą tam tikrą kvalifikacijos lygį. Ne visada tokiais atvejais juridiniai asmenys (darbdaviai, valstybinės institucijos, mokyklos, savivaldybių įstaigos) gali tinkamai įvertinti, ar tikrai asmens įgyta užsienio kvalifikacija yra to lygio, kaip deklaruoja fizinis asmuo, ar tikrai įgyta kvalifikacija yra formalioji bei kas yra liudijama užsienyje išduotame kvalifikacijos dokumente. Pripažinimo rezultatas ypač svarbus ir „diplomų malūnų“ bei „akreditavimo malūnų“, kurie prekiauja kvalifikaciją liudijančiais dokumentais, kontekste³. Visgi, net ir tais atvejais, kai kvalifikacijos yra įgyjamos tinkamai, jų neklautojant, visgi dėl švietimo sistemų ir jas apibūdinančios terminologijos skirtumų jų vertinimas ir interpretavimas specifinių žinių neturintiems asmenims yra itin sudėtingas. Tai ypač aktualu ne tik aukštojo mokslo sistemoms, kuriose jau vyksta tam tikras suvienodinimas Europos aukštojo mokslo erdvėje, bet ir profesinio mokymo sistemoms.

Nors užsienio kvalifikacijų akademinis pripažinimas įprastai siejamas su siekiu mokytis ar studijuoti, praktikoje daugelis institucijų dabar yra nusistačiusios įsidarbinti (pavyzdžiui, įsidarbinti valstybės tarnyboje, paslaugų sferoje) siekiančiam užsienio kvalifikacijos turėtojui reikalavimą – turėti užsienio kvalifikacijos akademinio pripažinimo pažymą. Pažymėtina, kad nutarimo projektu nėra nustatoma prievolė visais atvejais kreiptis į instituciją dėl užsienio kvalifikacijos akademinio pripažinimo, nes ši paslauga reikalauja daug žmogiškųjų ir finansinių išteklių ir nėra visais atvejais aktuali (pavyzdžiui, privačiam darbdaviui sprendžiant dėl asmens tinkamumo atitinkamai pozicijai). Visgi, praktikoje pastebima, kad dažnai reikia tinkamos dalykinės konsultacijos, kai užsienio kvalifikacijos turėtojai kreipiasi į juridinius asmenis, kurie nenori priimti

<https://www.nuffic.nl/sites/default/files/2020-08/the-european-recognition-manual-for-higher-education-institutions%20%281%29.pdf>.

² https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/services/free-movement-professionals/recognition-professional-qualifications-practice_en.

³ <https://www.enic-naric.net/page-unrecognised-heis-diploma-mills>.

studijuoti, įdarbinti. Pripažinimo paslaugos poreikį rodo ir augantis akademinio kvalifikacijų pripažinimo sistemos decentralizavimo kontekstas⁴ ir SKVC gaunamų prašymų dinamika:

- SKVC teiktų ir išnagrinėtų prašymų bendras skaičius 2022 metais – 4 913, 2023 m. – 4 128, iš jų:

2022 m. – 3 164* + 999** + 539*** + 211****.

2023 m. – 2 977* + 563** + 315*** + 273****.

* Prašymai fizinių asmenų, siekusių užsienio kvalifikacijų akademinio pripažinimo.

** Prašymai ministro įsakymu įgaliotųjų aukštųjų mokyklų, kurios kreipėsi į SKVC rekomendacijų akademiniam pripažinimui.

*** Rekomendacijos darbdaviams ir profesinį pripažinimą atliekančioms institucijoms.

**** Prašymai fizinių asmenų dėl mokyklos dalykų atitikmens nustatymo ir pažymių pervedimo.

- Iš bendro teiktų ir išnagrinėtų prašymų skaičiaus dėl profesinio mokymo programų suteiktų kvalifikacijų konsultuota:

2022 m. – 515*.

2023 m. – 516*.

* Nutraukti prašymų nagrinėjimai, kai fizinis asmuo į SKVC kreipėsi dėl užsienio profesinio mokymo srities kvalifikacijos, neformalios kvalifikacijos ar pan.

- Iš bendro teiktų ir išnagrinėtų prašymų skaičiaus besikreipusių darbdavių konsultuota:

2022 m. – 539*.

2023 m. – 315*.

* SKVC suteiktos rekomendacijos darbdaviams ir profesinį pripažinimą atliekančioms institucijoms dėl užsienio kvalifikacijų.

- Iš teiktų ir išnagrinėtų prašymų skaičiaus besikreipusių Mokslo tarybos, aukštųjų mokyklų, profesinio mokymo įstaigų konsultuota:

2022 m. – 999* + 37**.

2023 m. – 563* + 32**.

* Rekomendacijos ministro įsakymu įgaliotosioms aukštosioms mokykloms.

** Rekomendacijos LAMAi BPO.

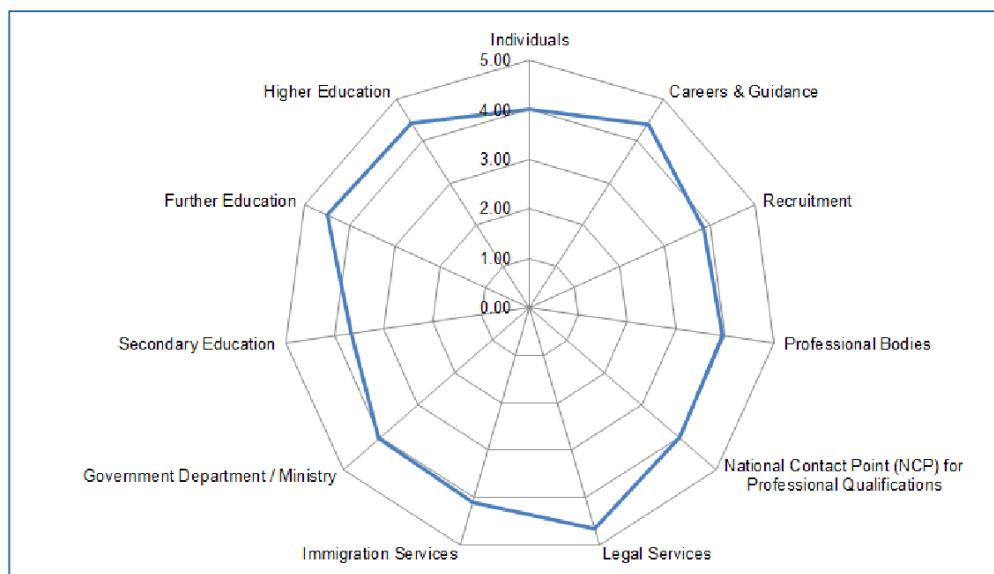
Šias tendencijas patvirtina ir 2016 metų tarptautinio projekto CHARONA II atliktas tyrimas apie besikeičiantį ENIC/NARIC centrų (įprastai koordinuojančių akademinį pripažinimą nacionaliniu lygmeniu⁵) vaidmenį. Tyrimo metu buvo įvardytos pagrindinės pripažinimo paslaugų gavėjų grupės ir tokių centrų teikiamų paslaugų aktualumas kiekvienai iš grupių. Kaip matyti iš pateikto 2 pav., pripažinimo paslaugų gavėjai apima net tik visus švietimo sektorius, bet ir darbdavius, valstybines institucijas. Augant užsienio kvalifikacijų turėtojų judumui, auga ir užsienio kvalifikacijų akademinio pripažinimo paslaugų poreikis, kuris, pagal SKVC gaunamų prašymų kiekį yra aktualus ir fiziniams, ir juridiniams asmenims. UNESCO savo 2022 metų duomenų ataskaitoje pažymi, kad užsienio kvalifikacijų pripažinimas palengvina tarptautinį judumą ir įgalina lanksčius mokymosi kelius per horizontalų ir vertikalų mobilumą vienos šalies viduje ir tarp šalių⁶. Esant greitai augantiems judumo mastams, atsiranda poreikis turėti efektyvią ir tvarią pripažinimo sistemą, kuri tenkintų ir dabartinius poreikius, ir būtų pritaikyta augantiems judumo mastams ateityje bei atitiktų gerąsias tarptautines praktikas.

⁴ Sistema decentralizuota 2012 metais, numatant galimybę aukštosioms mokykloms priimti pripažinimo sprendimus studijų tikslu.

⁵ Daugiau apie ENIC/NARIC centrus ir jų vaidmenį: <https://www.enic-naric.net/page-about-ENIC-NARIC-Networks>.

⁶ *The recognition of qualifications facilitates international mobility and enables flexible learning pathways, with horizontal and vertical articulation, within and between countries.* Šaltinis UNESCO HIGHER EDUCATION GLOBAL DATA REPORT: <https://cdn.eventsbase.com/www.whcc2022.org/uploads/users/699058/uploads/c4fb749e5ddb3daca6d92dc280de404ad4ff3935e798ec3bc823a0d5cd8ca83765b71059379ec37b4d42717a7689ec02b9a9.629a0f82b4e16.pdf>.

Figure 15: Relevance and usefulness rating by stakeholder group:

2 pav. CHARONA II projekte nustatytų pagrindinių ENIC / NARIC centrų paslaugų gavėjų grupės ir centrų paslaugų aktualumas joms⁷

Lietuvoje užsienio kvalifikacijų akademinio pripažinimo sistema paskutinį kartą atnaujinta 2012 metais, modeliuojant ją po atliktos išsamios studijos⁸. Atliekant studiją, buvo identifikuoti trys tarptautinėje praktikoje taikomi akademinio pripažinimo sistemos modeliai: 1) centralizuotas – kai pripažinimo sprendimą priima Lietuvos ENIC/NARIC centras ar kita valstybinė institucija; 2) decentralizuotas – kai sprendimus, remdamosi Lietuvos ENIC/NARIC centro rekomendacija, priima institucijos; 3) liberalus (*hands-off*) – kai sprendimai priimami be jokio Lietuvos ENIC/NARIC centro dalyvavimo⁹. Lietuva 2012 metais siekė pereiti iš Lietuvoje veikusio centralizuoto pripažinimo modelio į decentralizuotą, todėl buvo sukurta ir esamai situacijai pritaikyta iš dalies decentralizuota užsienio kvalifikacijų akademinio pripažinimo sistema kaip tarpinis (pereinamasis) variantas, kuri neturėjo pavyzdžio kitose šalyse. Šis, dabar galiojantis, modelis sėkmingai veikė, kaip dabar galėtume teigti, – pereinamuoju laikotarpiu. Tačiau nuo 2012 metų, praėjus 11-ai metų, sparčiai augant asmenų judumo mastams, tampa būtinos užsienio kvalifikacijų akademinio pripažinimo modelio korekcijos, kurios leistų visiškai įgyvendinti dažniausiai tarptautinėje praktikoje naudojamą decentralizuotą užsienio kvalifikacijų akademinio pripažinimo sistemos modelį.

Šiandien yra pastebimas ne tik išaugęs užsienio kvalifikacijų turėtojų judumas, bet ir besikeičiantis užsienio kvalifikacijų, kurių pripažinimo siekiama, profilis. Kadangi asmenys į kitas šalis vyksta ne tik mokytis ar studijuoti, bet ir dirbti bei gyventi (užsienio kvalifikacijos turėtojai atspindi mokymosi visą gyvenimą tendencijas), kadangi užsienio kvalifikacijos akademinio pripažinimo siekia įvairaus užsienio kvalifikacijų profilio fiziniai asmenys, o 2012 metais sumodeliuota pripažinimo sistema atlieka tik užsienio vidurinio išsilavinimo (kai siekiama studijuoti) ir užsienio aukštojo mokslo kvalifikacijų akademinį pripažinimą. 2021 metais profesinio mokymo srities kvalifikacijų, vidurinio ar aukštojo mokslo išsilavinimo pripažinimo pageidavo 363 asmenys, o 2022 metais – 515. Institucijos, atliekančios užsienio profesinių kvalifikacijų akademinį pripažinimą, iki šios dienos nėra ir kreipimusi skaičiai rodo, kad užsienio kvalifikacijų akademinis ir profesinis pripažinimas yra nuolat besivystanti ir itin dinamiška sritis, diktuojanti paslaugų poreikį.

⁷ Iliustracija paimta iš: *The Changing Role of NARICs (CHARONA): Stakeholder Perspective*: <https://charonaproject.files.wordpress.com/2016/07/the-changing-role-of-narics-stakeholder-perspective-final-report.pdf>

⁸ Užsienyje įgytų kvalifikacijų ir mokslo laipsnių akademinis pripažinimas: studija, ISBN: 9789955792116, <https://www.lituanistika.lt/content/22233>.

⁹ Šie modeliai aprašyti bei išskirti ir Europos Tarybos leidinyje *Improving recognition in the European Higher Education Area: an analysis of national action plans*: <https://rm.coe.int/improving-recognition-in-the-european-higher-education-area-an-analysis/168075ddda>.

Užsienio kvalifikacijų akademinio pripažinimo reguliavimui tobulinti būtina skirti dėmesio dėl kelių priežasčių: 1) Europos švietimo ministrų patvirtintas Europos kokybės užtikrinimo vadovas, žinomas kaip EAR vadovas, kuris nustato ENIC/NARIC centrų gerąsias praktikas, buvo jau du kartus atnaujintas, o paskutinė jo versija parengta 2023 metais. Be to, šio vadovo versija, skirta aukštosioms mokykloms (angl. EAR-HEI Manual), buvo atnaujinta net tris kartus, paskutinė versija – 2020 m. Taigi, tobulinimo poreikis kyla dėl Europos švietimo praktikų nuolatinio tobulėjimo bei šių vadovų atnaujinimų; 2) Europos regione akademinis pripažinimas papildytas nauju automatinio pripažinimo principu, kuriuo tam tikros užsienio kvalifikacijos dalis automatiškai „perkeliama“ į Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu nustatytą sritį; 3) 2015 metais buvo atnaujintos Europos aukštojo mokslo erdvės kokybės užtikrinimo nuostatos ir gairės (ESG). Remiantis šiomis nuostatomis, Lietuvos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo sistema numato akademinio pripažinimo įtraukimą į vidinius ir išorinius kokybės užtikrinimo mechanizmus¹⁰; 4) 2019 metais UNESCO buvo priimta Globali pripažinimo konvencija, kurią Lietuva ratifikavo 2022 metais. Tačiau visi šie tarptautiniai pokyčiai nėra atspindėti 2012 metų Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime.

Nutarimo projekte siūlomi pokyčiai remiasi gera tarptautine užsienio kvalifikacijų akademinio pripažinimo praktika, tarptautinių ENIC/NARIC tinklų atliktomis analizėmis bei projektais, teiktomis rekomendacijomis. Pažymėtina, kad SKVC yra aktyvus tarptautinių ENIC/NARIC tinklų narys, nuolatos aktyviai dalyvauja bendruose tinklo projektuose¹¹ ir ENIC/NARIC tinklų susitikimuose. Pavyzdžiui, siekiant kokybiškai gerinti akademinį pripažinimą, vykdant Europos Komisijos finansuotą projektą LIREQA (projekto koordinatorius – SKVC) buvo sukurtos rekomendacijos dėl vidinio ir išorinio kokybės užtikrinimo, susiejimo su akademinio pripažinimu, ir tai buvo pirmos tokio tipo rekomendacijos, aktualios aukštosioms mokykloms, kokybės vertinimo agentūroms, ENIC-NARIC centrams, valdžios institucijoms ir tarptautinėms dalykinėms organizacijoms¹². Prisidedant SKVC, kitame projekte – SQUARE – buvo sukurta ir išbandyta ENIC-NARIC centrų kokybės užtikrinimo ir išorinio vertinimo sistema. Tokie projektai leidžia unikaliai integruoti išskirtines SKVC kompetencijas kvalifikacijų pripažinimo ir kokybės užtikrinimo srityse ir prisidėti prie tarptautinę reikšmę turinčių produktų kūrimo bei įgyvendinimo.

Pagal nutarimo projektą SKVC yra Europos informacijos centrų tinklo (ENIC) ir Europos Sąjungos nacionalinių akademinio pripažinimo centrų tinklo (NARIC) Lietuvos atstovas (Lietuvos ENIC/NARIC centras), kurio paskyrimas yra numatytas abiejose anksčiau minimose konvencijose. Lietuvos ENIC/NARIC centras teikia užsienio kvalifikacijų akademinį pripažinimą atliekančioms institucijoms metodinę pagalbą, savo interneto svetainėje skelbia bendras užsienio kvalifikacijų pripažinimo rekomendacijas, pagal poreikį teikia individualias konsultacijas, skleidžia tarptautinę gerąją užsienio kvalifikacijų akademinio pripažinimo praktiką, informuoja apie naujausias tendencijas užsienio kvalifikacijų akademinio pripažinimo srityje, užsienio kvalifikacijų vertintojams sukurtas priemones ar priimtus tarptautinius dokumentus, organizuoja institucijų darbuotojų mokymus užsienio kvalifikacijų akademiniam pripažinimui aktualiais klausimais.

Nutarimo projekte siekiama apimti visų tipų užsienio kvalifikacijų akademinį pripažinimą. Dabar galiojančiame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. vasario 29 d. nutarime Nr. 212 „Dėl Išsilavinimo ir kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu ir įgytų pagal užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų švietimo programas, pripažinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ reglamentuojamas tik su aukštuoju mokslu susijusių užsienio kvalifikacijų (išsilavinimo) pripažinimas, užsienio profesinio mokymo kvalifikacijų jis neapima, nors tokio pripažinimo poreikis yra labai aktualus. Remiantis SKVC statistika, tokių, su profesinio mokymo kvalifikacijų pripažinimu susijusių užklausų 2020 metais buvo 363, 2022 metais – 515 užklausų, 2023 metais – 516 užklausų.

Atkreiptinas dėmesys, kad, nors nei viena iš tarptautinių akademinio pripažinimo konvencijų neapima kvalifikacijų, nesusijusių su aukštuoju mokslu (pavyzdžiui, profesinio mokymo srities kvalifikacijų), jų akademinio pripažinimo poreikis egzistuoja ir Lietuvoje, ir kitose užsienio šalyse. Iš praktikos pastebima, kad šis poreikis užsienio šalyse, kuriose veikia decentralizuotos akademinio pripažinimo sistemos, yra patenkinamas tų užsienio šalių švietimo institucijų ir

¹⁰ <https://www.enqa.eu/esg-standards-and-guidelines-for-quality-assurance-in-the-european-higher-education-area/>.

¹¹ <https://www.skvc.lt/default/lt/projektai/vykdomi-projektai>.

¹² https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/LIREQA_recommendations_final_version_web.pdf.

ENIC/NARIC centrų. Remiantis CHARONA projekto analize, net 67 procentų ENIC/NARIC centrų teikiamos pripažinimo paslaugos apima profesinio mokymo srities ir kitų tipų kvalifikacijas¹³. SKVC, 2019–2022 metais būdamas ES SF lėšomis finansuoto projekto „[vairiais būdais įgytų kompetencijų ir kvalifikacijų vertinimo ir pripažinimo sistemos tobulinimas“ partneriu, atliko užsienio šalių ENIC/NARIC tinklų apklausą ir konstatavo, kad iš 18 apklausoje dalyvavusių ENIC/NARIC tinklų 13-oje šalių¹⁴ ENIC/NARIC centras yra atsakingas arba teikia rekomendacijas dėl profesinio mokymo srities kvalifikacijų akademinio pripažinimo. Stebima bendra ENIC/NARIC tinklams tendencija – siekiama suaktyvinti ir suderinti profesinio mokymo srities kvalifikacijų pripažinimą Europos regiono lygmeniu. Šiuo metu SKVC dalyvauja Norvegijos ENIC/NARIC (NOKUT) centro koordinuojamame tarptautiniame projekte BRAVO, skirtame ENIC/NARIC centrų funkcijoms tarptautiniu lygmeniu praplėsti, kad būtų apimtos profesinio mokymo srities kvalifikacijos ir kad tinklas neformaliai bendradarbiautų dėl profesinio mokymo srities kvalifikacijų akademinio pripažinimo sukūrimo.

Šiuo metu galiojančiame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. vasario 29 d. nutarime Nr. 212 „Dėl Išsilavinimo ir kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu ir įgytų pagal užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų švietimo programas, pripažinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ neatsižvelgta į decentralizuotos pripažinimo sistemos priimamų sprendimų specifiką (t. y. kad aukštosios, profesinio mokymo ir bendrojo ugdymo mokyklos priima sprendimus lanksčiau bei savo reikmėms, kad jose pripažinimas yra sudėtinė priėmimo arba studijų (mokymo) įskaitymo proceso dalis ir nėra teikiama kaip savarankiška atskira administracinė paslauga¹⁵).

Nors daugelyje šalių, turinčių decentralizuotą pripažinimo sistemą, ENIC/NARIC teikiami pripažinimo sprendimai yra rekomendacinio pobūdžio, Lietuvos ENIC/NARIC centro ir Lietuvos mokslo tarybos (toliau – LMT) sprendimus siūloma palikti dabartinius (t. y. privalomus), atsižvelgiant į įvairių institucijų keliamus reikalavimus, kur SKVC ir LMT sprendimai dažnai yra privalomi. Toks modelis, kai mokyklos sprendimus studijų tikslu priima savo nuožiūra, bet egzistuoja ir teisiškai įpareigojantis ENIC/NARIC pripažinimo sprendimas, – veikia Danijoje¹⁶, iš dalies – ir Švedijoje¹⁷. Nutarimo projekte siūlomos konkrečiai juridiniams asmenims pritaikytos paslaugos. Iš SKVC bei kitų ENIC/NARIC centrų praktikos matyti, kad juridiniai asmenys yra svarbi ENIC/NARIC paslaugų gavėjų grupė, tokių paslaugų poreikis auga. 2022 m. SKVC parengė 539 rekomendacijas darbdaviams ir kitoms profesinį kvalifikacijos pripažinimą atliekančioms institucijoms dėl užsienio kvalifikacijų (palyginimui – 2021 metais parengtos tik 22 rekomendacijos). Prognozuojamas ir tolesnis augimas, kadangi tai atitinka politinius šalies prioritetus ir yra numatyta Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ (toliau – Vyriausybės programa), 54.1 papunktyje: „numatyta skatinti studentų ir dėstytojų judumą, dalyvavimą tarptautiniuose tinkluose, taip pat tobulinti priėmimo sistemą ir nuosekliai suteikti daugiau galimybių pačioms aukštosioms mokykloms priimti sprendimus dėl studentų priėmimo“.

Taigi, SKVC praktikoje pastebimas ypač augantis tokių rekomendacijų poreikis. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. vasario 29 d. nutarime Nr. 212 „Dėl Išsilavinimo ir kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu ir įgytų pagal užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų švietimo programas, pripažinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ rekomendacijų galimybė numatyta tik aukštosioms mokykloms, bet ir aukštosioms mokykloms šios paslaugos teikimas nebuvo tinkamai išplėtotas. Nuo 2022 m. karo Ukrainoje pradžios Lietuvoje pastebimas ryškus šios paslaugos

¹³ <https://www.ecctis.com/documents/contributions/CHARONA.pdf>.

¹⁴ Airijoje, Austrijoje, Danijoje, Estijoje, Latvijoje, Lichtenšteine, Maltoje, Monake, Norvegijoje, Slovėnijoje, Suomijoje, Švedijoje, Vengrijoje.

¹⁵ Decentralizuoti ir centralizuoti pripažinimo modeliai ir jų specifiką aprašomi: <https://rm.coe.int/recognition-in-the-bologna-process-policy-development-and-the-road-to-168075ddd1>.

¹⁶ Danijos pripažinimo sistemos aprašymas: <https://ufm.dk/en/education/recognition-and-transparency/recognition-guide>.

¹⁷ Švedijos ENIC/NARIC teikiamų paslaugų aprašymas: <https://www.uhr.se/en/start/recognition-of-foreign-qualifications/>.

poreikis būtent iš darbdavių ir profesinį pripažinimą atliekančių institucijų (siekiant dirbti pagal reglamentuojamą profesiją).

Igyvendindama Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos (LRS 2020-12-11 d. Nr. XIV-72) projekto „Aukščiausios kokybės, tarptautiškos ir prieinamos studijos“ nuostatas tapti talentų traukos centru ir konkuruoti globaliai, o ne lokaliai¹⁸, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija šiuo metu svarsto naujo migracinio kelio talentams atvykti į Lietuvą sukūrimo (nuo 2023 metų) galimybes, į svarstymus kaip paslaugų teikėjas įtrauktas SKVC. Tokios ir panašios priemonės lemia akivaizdžiai augantį užsienio kvalifikacijų akademinio pripažinimo paslaugų poreikį įvairių lygmenų kvalifikacijoms. Augantį poreikį rodo ir imigracijos skaičiai. Europos migracijos tinko duomenimis (<https://123.emn.lt/>), jei 2010 m. į Lietuvą imigravo 5 213 asmenų, tai šis skaičius kasmet augo ir 2021 m. pasiekė 44 858. Todėl nutarimo projekte siūloma užtikrinti kreipimusi dėl pripažinimo sprendimų tikslumą. Nutarimo projekte užtikrinama, kad pripažinimo paslauga būtų teikiama tikslingai, bet kartu visi Lietuvoje gyvenantys užsienio kvalifikacijos turėtojai ar turintieji su Lietuva siejamų mobilumo tikslų galėtų šią paslaugą gauti. Pripažinimo sprendimas nėra tikslas pats savaime ir dažniausiai yra susijęs su tam tikrais judumo tikslais (studijų, darbo ir kitokio įsitvirtinimo), jei asmuo nėra Lietuvos gyventojas.

Nutarimo projekte praplečiamas išsilavinimo ir kvalifikacijų, įgytų pagal užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų švietimo programas, akademinio pripažinimo laukas. Visa pripažinimo sistema apima mokymąsi pagal bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo programų dalį, ir neformalųjį mokymąsi, ir profesinį pripažinimą. Todėl nutarimo projekte siūlomi pakeitimai yra susiję su pripažinimo kokybės užtikrinimu ir stebėseną. Atnaujintos Europos aukštojo mokslo erdvės kokybės užtikrinimo nuostatos ir gairės numato pripažinimo veiklų įtraukimą į vidinius ir išorinius kokybės užtikrinimo mechanizmus, todėl nutarimo projekte įtrauktos tai numatančios nuostatos. SKVC vykdoma įgaliotųjų aukštųjų mokyklų stebėseną dabartiniame teisės akte nėra aiškiai apibrėžta, todėl ji tikslinama. Aprašo nuostatų įgyvendinimo stebėseną ir kontrolę atliks Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos atsakingi darbuotojai, pagal kompetenciją analizuodami ataskaitas ir atlikdami tyrimus, organizuodami švietimo, mokslo ir sporto ministro įgaliotųjų aukštųjų mokyklų, profesinio mokymo įstaigų, SKVC ir LMT veiklos įsivertinimą, išorinį vertinimą. Bus stebima: teisės aktų ir praktikos atitiktis tarptautiniams standartams, akademinį pripažinimą vykdančių institucijų veiklos atitiktis nustatytiems principams ir kriterijams, tarptautinės geriausios praktikos sklaida ir įgyvendinimas, darbuotojų mokymų organizavimas. Kartu planuojamos galimos intervencijos akademinio kvalifikacijų pripažinimo kokybei gerinti. Prireikus Švietimo, mokslo ir sporto ministerija inicijuos pasiūlymus dėl Aprašo nuostatų tobulinimo.

Šiuo metu SKVC akademinio pripažinimo procedūra yra visiškai suskaitmeninta (prašymai teikiami elektroniniu būdu, o atsakymai tiekiami pasirašyti elektroniniu parašu valstybinėje informacinėje sistemoje EPE IS <https://epe.skvc.lt/>). Valstybinėje informacinėje sistemoje EPE IS asmens paskyra ir galutinis užsienio kvalifikacijos akademinio pripažinimo sprendimas yra negrįžtamai susiejamas, t. y. asmuo savo sprendimą gali pasiimti bet kada. Svarbu yra tai, kad užsienio kvalifikacijos turėtoji SKVC tiekiamas akademinio pripažinimo sprendimas galioja visą neribotą laiką, išskyrus atvejus, jei paaiškėja naujos aplinkybės (pavyzdžiui, įvyksta pokyčiai Lietuvos švietimo sistemoje, lemiantys kito, nei priimtasis, sprendimo priėmimą).

Atkreiptinas dėmesys, kad nutarimo projekto 6 ir 7 punktai tiesiogiai nėra šio teisės akto dalykas, tačiau, siekiant aiškumo užsienio kvalifikacijų turėtojams, pripažinimą atliekančioms institucijoms, pripažinimo stebėseną atliekančioms institucijoms bei darbdaviams ir atsižvelgus į SKVC, turinčio 28 metų patirtį užsienio kvalifikacijų akademinio pripažinimo srityje, siūlymą apibrėžti visą Lietuvos užsienio kvalifikacijų akademinio pripažinimo sistemos vaizdą viename dokumente, nes šiuo metu atskiri užsienio kvalifikacijų pripažinimo elementai yra reglamentuoti atskiruose teisės aktuose (išblaškyti po atskirus teisės aktus): apie automatinį studijų pripažinimą – kituose, apie profesinio mokymo srities kvalifikacijų pripažinimą – trečiuose, konvencijos dėl Europos mokyklų statutų – dar kituose.

¹⁸ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/973c87403bc311eb8c97e01ffe050e1c>.

Apibendrinant pažymėtina, kad nutarimo projektas sprendžia šias problemas: teisinio vakuumo (kuomet poįstatyminiu lygmeniu nebuvo aiškiai sureguliuota, kas atsakingas už užsienio profesinio mokymo srities kvalifikacijų akademinį pripažinimą); naujų paslaugų teikimo (užsienyje įgytų profesinio mokymo srities kvalifikacijų akademinio pripažinimo grįžtantiems gyventi į Lietuvą asmenims ir ne tik); efektyvesnio tarpinstitucinio bendradarbiavimo siekiant greitesnio stojančiųjų aptarnavimo ir srauto reguliavimo (tarp SKVC, aukštųjų mokyklų, profesinio mokymo įstaigų ir LAMOS PBO); sistemos decentralizavimo ir didesnio atsižvelgimo į akademinę autonomiją (įtraukiant į sistemą visas aukštąsias mokyklas, profesinio mokymo įstaigas, kurioms SKVC padės metodiškai ir atliks monitoringą bendros pripažinimo praktikos laikymosi tikslu). Pagalba bus pagrįsta naujausiomis tendencijomis ir akademinio kvalifikacijų pripažinimo gerąja praktika, kaip šalių sutarta europiniuose dokumentuose (ESG, EAR vadovas, EAR vadovams aukštosios mokykloms) bei Europos Komisijos finansuotų ENIC/NARIC projektų išvalgas (pirmiausiai – CHARONA, SQUARE, LIREQA, BRAVO) ir atsižvelgiant į Globalios pripažinimo konvencijos nuostatas.

Nutarimo projektas neprieštaruja Lietuvos Respublikos Vyriausybės programai, Europos Sąjungos teisės aktams.

Nutarimo projektas perkelia ir įgyvendina Europos Tarybos ir UNESCO kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu, pripažinimo Europos regiono valstybėse konvenciją, kurią patvirtino Lietuvos Respublikos įstatymas dėl Europos Tarybos ir UNESCO kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu, pripažinimo Europos regiono valstybėse (Lisabonos pripažinimo konvencija). Ši konvencija apibrėžia Europos mokyklų statutą, kurį Lietuvos Respublika ratifikavo 2004 metais.

Nutarimo projektas nenotifikuotinas Europos Komisijai.

Nutarimo projektui įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės. Papildžius užsienio kvalifikacijų akademinio pripažinimo sistemą naujais akademinį pripažinimą vykdančiais kompetentingais subjektais – profesinio mokymo įstaigomis, užsienio kvalifikacijų akademinio pripažinimo funkcija deleguojama profesinio mokymo įstaigoms. Ši funkcija skirta sudaryti galimybę užsienyje kvalifikaciją įgijusiems asmenimis tęsti mokymąsi profesinio mokymo sistemoje, pasirinktoje profesinio mokymo įstaigoje. Ši nutarimo projekte reglamentuota funkcija prilyginama profesinio mokymo įstaigos atliekamoms panašioms funkcijoms: ankstesnio mokymosi pasiekimų įvertinimui, asmens neformaliai įgytų kompetencijų įskaitymui ir pamestų ar kitaip prarastų diplomų dublikatų išdavimui. Grindžiant lygiateisiškumo principu, ši funkcija užtikrina, kad tiek formaliai, tiek neformaliai įgytos kvalifikacijos gali būti vertinamos ir pripažįstamos profesinio mokymo įstaigoje, nereikalaujant papildomų finansinių išteklių. Nutarimo projektas buvo suderintas su profesinio mokymo įstaigų asociacija, nepateikiant jokių pastabų ir siūlymų.

Nutarimo projekte vartojamos sąvokos suderintos su Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Terminijos komisija, suderintos su Valstybine lietuvių kalbos komisija, skelbiamos Terminų banke. Atliktas nutarimo projekto antikorupcinis vertinimas ir poveikio duomenų apsaugai vertinimas, suderintas su Valstybine duomenų apsaugos inspekcija.

Nutarimo projektas Lietuvos Respublikos Seimo Teisės aktų informacinėje sistemoje 2024 m. sausio 17 d. buvo teiktas derinti Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Lietuvos Respublikos finansų ministerijai, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai, Lietuvos mokslo tarybai, Lietuvos universitetų rektorių konferencijai, Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacijai bendrajam priėmimui organizuoti, Lietuvos kolegijų direktorių konferencijai, Lietuvos studentų sąjungai, Studijų kokybės vertinimo centrui, Profesinio mokymo įstaigų asociacijai, Valstybinė duomenų apsaugos inspekcijai, Vilniaus universiteto Studentų atstovybei. Nutarimo projekto registracijos Nr. 23-16375(2). Be pastabų Projektas suderintas su Finansų ministerija, Valstybine duomenų apsaugos inspekcija, LAMA BPO, Lietuvos kolegijų direktorių konferencija, Vilniaus universiteto Studentų atstovybe, Lietuvos studentų sąjunga ir Profesinio mokymo įstaigų asociacija. Pagal pateiktas pastabas darbo tvarka Projektas patikslintas ir suderintas su Užsienio reikalų, Vidaus reikalų, Ekonomikos ir inovacijų, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijomis, Lietuvos mokslo taryba, Lietuvos universitetų rektorių konferencija ir Centru.

Nutarimo projektas buvo pateiktas Vyriausybei 2024 m. gegužės 30 d. (Lietuvos Respublikos Seimo Teisės aktų informacinėje sistemoje 2024 m. gegužės 30 d., registracijos Nr. 23-16375(5)).

Nutarimo projektas buvo patikslintas pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės Socialinės politikos grupės ir Teisės grupės teiktas pastabas ir suderintas darbo tvarka. Atsižvelgiant į 2024 m. birželio 11 d. Tarpinstitucinio pasitarimo siūlymus, įvertintos papildomos Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabos ir pakartotinai teikiamas patikslintas Nutarimo projektas. Papildomai paaiškiname, kad, ateityje keičiant Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymą kitais aspektais, bus įvertintas galimas šio įstatymo 23(1) straipsnio pakeitimas.

Nutarimo projektą parengė Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Mokymosi visą gyvenimą departamento (direktorius Julius Jakučinskas, tel. +370 656 03 011, el. p. Julius.Jakucinskas@smsm.lt) Profesinio mokymo skyriaus (vedėja Joana Vilimienė, tel. +370 618 00 412, el. p. Joana.Vilimiene@smsm.lt) vyriausioji specialistė Rūta Žukauskaitė (tel. +370 614 90 048, el. p. Ruta.Zukauskaite@smsm.lt).

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. vasario 29 d. nutarimo Nr. 212 „Dėl Išsilavinimo ir kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu ir įgytų pagal užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų švietimo programas, pripažinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ projektas, 2 lapai.

2. Išsilavinimo ir kvalifikacijų, įgytų pagal užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų švietimo programas, akademinio pripažinimo tvarkos aprašo projektas, 9 lapai.

3. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažyma, 4 lapai.

4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės posėdžio protokolas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. vasario 29 d. nutarimo Nr. 212 „Dėl Išsilavinimo ir kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu ir įgytų pagal užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų švietimo programas, pripažinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ projekto (TAP-24-) (23-) (teikia Švietimo, mokslo ir sporto ministerija).

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė, laikinai einanti
švietimo, mokslo ir sporto ministro pareigas

Monika Navickienė